

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:2636

av Ulrika Karlsson i Uppsala (M)

En human flyktingpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ytterligare underlätta för arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om invandring av kvalificerad arbetskraft och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att underlätta för köbyte från asylansökan till ansökan om uppehållstillstånd enligt reglerna om arbetskraftsinvandring och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om undervisning i svenska och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över undervisning för barn och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om upprättandet av en nationell strategi i syfte att införa effektiva behandlingsmetoder för att snabbare behandla utvecklad PTSD hos asylsökande och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rätten till eget boende (EBO) och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rätten för asylsökande att arbeta under asylprocessen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att häva det automatiska förbudet mot att arbeta under asylprocessen och ersätta det med en automatisk rätt att arbeta under asylprocessen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

FN:s tidigare generalsekreterare Kofi Annan har sagt: ”Alla som är angelägna om mänsklig värdighet borde motarbeta tendensen att invandrare görs till syndabockar för sociala problem. De flesta invandrare är strävsamma, modiga och beslutsamma. De vill inte åka snålskjuts. De vill ha en rimlig möjlighet för sig och sina familjer.”

Med en human flyktingpolitik och en human integrationspolitik som börjar dag ett kommer vi en bra bit på vägen mot ett bättre och mer öppet samhälle där alla människor ses som de resurser, förmågor och tillgångar som de faktiskt är.

Sverige, liksom de flesta andra europeiska länder, står inför en framtid med en åldrande befolkning där allt färre ska försörja allt fler. I framtiden riskerar vi att stå utan tillräckligt många som arbetar inom välfärden och andra livsnödvändiga sektorer.

Det finns också en diskrepans beträffande ungas val av högskoleutbildningar och arbetsmarknadens behov. Det finns en tydlig preferens för utbildningar inom humaniora och samhällsvetenskap medan allt färre väljer att bli ingenjörer, systemvetare och apotekare. Redan idag börjar vi få brist på utbildade personer i vissa yrkesgrupper.

2008 införde regeringen en arbetskraftsreform som möjliggör för människor utanför EU/Efta att komma till Sverige för att arbeta om de har ett skriftligt erbjudande om arbete från en arbetsgivare i Sverige. Det var en viktig reform och är ett stort steg i rätt riktning för att öppna upp för fler vägar in i landet. Kravet på skriftligt erbjudande om arbete syftar till att säkerställa att den arbetssökande verkligen får ett arbete väl på plats i Sverige. Blir personen ifråga av med sitt arbete har hon eller han möjlighet att inom en viss tid finna ett nytt arbete för att stanna kvar.

Möjlighet att söka arbetstillstånd på plats i Sverige

För att stärka arbetslinjen och för att inte gå miste om många duktiga och ambitiösa arbetssökande behöver vi emellertid underlätta för arbetskraftsinvandring i större utsträckning. Det borde vara möjligt att under en begränsad tid, vistas i Sverige för att söka ett lämpligt arbete om den arbetssökande under denna tid kan försörja sig själv. Det bör också omfatta studenter och kvalificerad arbetskraft. Svenska högskolor och universitet har i många år utbildat ett ganska stort antal utländska studenter, inte minst våra tekniska högskolor. Det är emellertid en utmaning att få dem att stanna kvar och använda sin kompetens i Sverige efter avslutade studier. Nuvarande regler tillåter nämligen dem inte att kvarstanna för att söka arbete. För att arbeta i Sverige måste de redan ha ett erbjudande om arbete när de lämnar sina studier.

Idag söker sig många utländska studenter, som kommer från länder utanför EU/Efta, till vårt grannland Danmark som har ett utarbetat system, ”the Greencard scheme”, för

att locka till sig utländsk kvalificerad arbetskraft. Den som vill söka arbete i Danmark får olika poäng baserat på utbildningsnivå, språkkunskaper, arbetslivserfarenhet och ålder. För att få ett ettårigt uppehållstillstånd i syfte att söka arbete, måste en person ha över 100 poäng. Personen måste också ha en fullständig sjukförsäkring och kunna försörja sig själv och medföljande familjemedlemmar. Har personen dessutom en utbildning/yrkeskunskaper i ett yrke som finns upptecknat i en lista över bristyrken – ”the positive list” – har personen ännu större chanser att få uppehållstillstånd i Danmark.

”The Greencard scheme” bygger på att utländska arbetssökande som har goda chanser att hitta ett arbete i Danmark ska få möjligheten att göra det samtidigt som de inte ligger det danska socialförsäkringssystemet till last.

Regeringen bör därför snarast se över möjligheterna att låta utlänningar från andra länder än EU/Efta, vistas i Sverige under en begränsad tid för att söka arbete liksom att se över möjligheterna att införa ett system, i likhet med det danska ”Greencard scheme”, i syfte att låta kvalificerad arbetskraft från andra länder än EU/Efta få vistas i Sverige under en begränsad tid för att söka arbete.

Byte av kö

Den som sökt asyl och som har fått avslag på sin ansökan kan byta kö och istället söka uppehållstillstånd för att arbeta. Det är dock väldigt få som får uppehållstillstånd enligt reglerna om arbetskraftsinvandring i samband med byte av kö. Det beror delvis på att väldigt många får återreseförbud i samband med avslagsbeslut och ett sådant per definition förhindrar möjligheten att få uppehållstillstånd enligt reglerna om arbetskraftsinvandring.

Det är således stor skillnad mellan reglerna för den som söker arbetstillstånd från sitt ursprungsland eller tredjeland och den som gör ett byte av kö. För sökande från tredjeland är det personens framtida anställning och försörjning som är avgörande för arbetskraftsinvandring. Samma regler borde gälla för den som önskar byta kö. Ett återreseförbud borde inte per automatik kunna diskvalificera.

Reglerna för att byta kö för den som fått avslag på en ansökan om asyl men redan har ett arbete är också krångliga och inte alltid applicerbara. Bland annat måste personen ha arbetat de senaste sex månaderna hos samma arbetsgivare räknat från den dagen dennes ansökan om arbetstillstånd kommit till Migrationsverket samt att arbetsgivaren måste erbjuda fortsatt anställning i minst tolv månader till. Dessutom måste lönen överstiga och ha överstigit 13 000 kronor 6 månader bakåt i tiden.

Eftersom det blir allt vanligare med olika typer av anställningsformer, är reglerna otidsenliga och inte anpassade efter dagens arbetsmarknad. Det finns därför anledning

att se över regelverket och underlätta för den som vill byta orsak till ansökan för uppehållstillstånd. Samma regler bör också gälla för den som söker från tredjeland som för den som byter kö.

Regeringen bör därför snarast se över möjligheterna att låta utlänningar från andra länder än EU/Efta, vistas i Sverige under en begränsad tid för att söka arbete liksom att se över möjligheterna att införa ett system, i likhet med det danska "Greencard scheme", i syfte att låta kvalificerad arbetskraft från andra länder än EU/Efta få vistas i Sverige under en begränsad tid för att söka arbete. Regeringen bör också se över möjligheterna att underlätta regelverket för den som vill byta orsak till ansökan för uppehållstillstånd.

Undervisning för asylsökande

Det finns framför allt två saker som är viktiga för integration. Det ena är arbete och det andra är språket. Vi politiker diskuterar gärna utanförskapet i termer av siffror, statistik och grupper som står utanför eller innanför samhällsgemenskapen. Men nyckeln till det svenska samhället är framför allt att behärska det talade språket.

Alla asylsökande bör kunna erbjudas undervisning i svenska under hela vistelsetiden, även under tiden för ett eventuellt överklagande. Inte minst eftersom den som, trots flerårig vistelse i Sverige, inte kan tala svenska har försämrade möjligheter till egen försörjning och integration.

Alla barn bör få möjlighet att delta i svenskundervisning. Därför var det glädjande att riksdagen biföll regeringens proposition om undervisning för s.k. gömda barn. Barn till asylsökande bör också erbjudas möjlighet att gå i vanlig skola i vanlig klass. All utbildning, särskilt utbildning för barn, är en investering för framtiden oavsett i vilket land personen i slutänden bor, här eller i ett annat land. Om vi fråntar barn möjligheten att utbilda sig står vi inför en framtid där människor riskerar att växa upp och bygga en framtid i vårt land som analfabeter. Det är en förlust både för individen och för samhället.

Regeringen bör därför se över möjligheten att erbjuda alla asylsökande svenskundervisning liksom att barn även ska erbjudas möjligheten att delta i den ordinarie skolundervisningen.

Vård för asylsökande med PTSD

De flesta människor som flyr och tar sig till Sverige är företagsamma starka individer. Ofta har de ett trasigt förflutet med fasansfulla upplevelser. Trots traumatiska upplevelser och erfarenheter är inte asylsökande eller de som bedömts ha flyktingstatus utan arbetsförmåga. Människor kan och bör därför inte ses som passiva offer som måste tas hand om. Att passivisera människor i en välment men ack så fel

omhändertagandementalitet gör mer skada än nytta. Samtidigt visar undersökningar från Danmark (Psykolog Casper Aaen – Söndergård, Videbeck, Neumann, Tremblay & Piche, DSM-IV og APA) att mer än 50 procent av alla flyktingar som har upplevt krig och tortyr utvecklar PTSD. Även barn kan utveckla PTSD. Detta gäller även barn som fötts i Sverige och inte varit med i kriget. De kan ärva mammans PTSD. Vanliga symptom på PTSD är ångest, minnessvårigheter, koncentrationssvårigheter, mardrömmar, bristande kontroll av känslor, nedstämdhet, känsla av ensamhet och isolering, självmordstankar, starka reaktioner på ljud och ljus, irritabilitet och oförmåga att engagera sig. Enligt Vårdguiden 1177 kommer besvären vid posttraumatiskt stressyndrom inom några veckor efter den traumatiska händelsen, men ibland kan det ta längre tid, månader eller år. För många går symptomen över av sig själv. Cirka 40 procent av dem som utvecklar PTSD en månad efter trauma har inte längre besvär efter ett år. Men för andra tar det längre tid med långsiktig behandling. Den som lider av PTSD har ofta svårt att lära sig ett nytt språk eftersom hjärnan är upptagen av traumat. En viktig nyckel till bättre integration är att asylsökande och de som tillerkänts flyktingstatus som har utvecklat PTSD får diagnos och behandling så att hon eller han kan stå på egna ben så fort som möjligt. Det ställer stora utmaningar för det svenska samhället och på den svenska sjukvården.

Regeringen bör se över möjligheten att upprätta en nationell strategi i syfte att införa effektiva behandlingsmetoder för att snabbare behandla utvecklad PTSD hos asylsökande.

Ett värdigt asylmottagande

Världen över drömmer människor om att bygga en bättre framtid någon annanstans. Så även de ca 1,3 miljoner svenskar som under slutet av 1800-talet och tidigt 1900-tal utvandrade till USA. Men med röda streck i kartboken har det blivit lättare att utestänga än att bejaka andra människor.

Svensk flyktingpolitik havererade under tidigare decennier. I stället för att forma en politik och ett system som utgår från principen om att alla människor är resurser och individer med egen kraft att forma sin framtid, har människor under långa perioder tillåtits att brytas ned på statliga institutioner för att sedan skickas tillbaka till sina ursprungsländer som mänskliga vrak.

Moderaterna och alliansen tog några viktiga och ansvarsfulla steg mot en mer human flyktingpolitik i och med ramöverenskommelsen med Miljöpartiet år 2011. Uppemot 1 000 somaliska familjer kan nu återförenas. Beslut har också fattats om att äntligen ge papperslösa barn rätt till skolgång. Migrationsverkets handläggning av biträdesförordnanden kommer att utvärderas. En fjärde migrationsdomstol kommer att

upprättas för att förkorta handläggningstiderna. Dessutom har ramöverenskommelsen inneburit att förvarstagandeprocessen ska utvärderas. Det är på rätt väg, men mycket återstår att göra för att skapa ett värdigt och väl fungerande asylmottagande.

För den som söker asyl kan väntan bli lång och beslutet är livsavgörande. När man väntar i flera år, utan att behärska språket och utan att få känna värdighet genom studier eller arbete kan situationen upplevas som mycket svår. I kombination med traumatiska upplevelser från hemlandet bidrar det till oro och psykisk press som kan vara svår att hantera. Människor tvingas in i en tillvaro som ofta präglas av maktlöshet, tristess, apati, uppgivenhet och slutligen sjukdom. En sådan politik är inget annat än inhuman. I inget annat jämförbart land i världen har invandrare och flyktingar historiskt drabbats så hårt av arbetslöshet, socialbidragsberoende och utanförskap som i Sverige. I stället för att angripa orsakerna till den havererade flyktingpolitiken – en reglerad arbetsmarknad, bidragsfällor och ett institutionaliserat omhändertagande – vände välfärdsstatens ingenjörer under årtionden sitt eget misslyckande mot nykomlingarna.

Rätt till eget boende (EBO)

Ramöverenskommelsen visar på ansvar eftersom det är av yttersta vikt att den asylsökande inte spenderar alltför lång tid på flyktingförläggning. Det är dyrt och omänskligt att tvinga människor till flyktingförläggningar. Statistik visar att människor som bor på flyktingförläggning mår sämre än de som har eget boende. Enligt den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna har var och en som lagligen befinner sig inom en stats territorium rätt att fritt röra sig där och fritt välja sin bosättningsort. Utskottet har i sitt ställningstagande från 2009 års motion ansett att ett eget boende bland annat kan leda till trångboddhet som framförallt är negativ för barnen. Det är dock barnen man slår på när man tvingar in dem på en flyktingförläggning. All erfarenhet visar att de som bor på flyktingförläggning mår sämre än de som bor i eget boende (EBO). Migrationsverkets egna siffror visar högre sjukvårdskostnader för de som bor på flyktingförläggning än de som bor i eget boende. En frivillig trångboddhet är trots allt bättre än alternativet. Att ta bort rätten till eget boende vore förödande för den enskilde; därför bör regeringen överväga att förtydliga och värna rätten till eget boende (EBO).

Förbudet mot att arbeta

Den som invandrar till Sverige borde per automatik ha rätt att arbeta. Dagens system med ansökan om undantag från förbudet att arbeta är ineffektivt och står i strid med arbetslinjen. Regeln försvårar och hindrar människor från att arbeta, skapa sig en egen försörjning och plattform i vårt samhälle. Genom arbete lär man sig också språket –

vilket borde betraktas som en möjlighet, inte ett problem. Arbetsvilliga människor ska inte behöva ansöka om undantag från förbudet mot att arbeta. Integration startar dag ett. Det automatiska förbudet mot att arbeta (med möjlighet till undantag från förbudet att arbeta) måste omedelbart tas bort då det är destruktivt för såväl den enskilde som samhället. Istället bör det ersättas med en automatisk rätt att arbeta.

Ulrika Karlsson i Uppsala (M)